EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Nr. 169 Miercuri 22 Iunie 1938 — 12 Pagini — P IIII

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-lé P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN ŢARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. şi UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ şi UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR ŞI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

O chestiune de stat

Apelul adresat guvernului de băncile românești în Transilvania este nu numai îndreptățit dar și mișcător.

Rareori s'a descris într'o formă atât de demnă un păs atât de greu.

El nu poate să n'aibe răsunetul cuvenit, date fiind împrejurările de forță majoră ce l'au determinat.

De mai multă vreme aceste instituțiuni de credit își deplâng starea în care se găsesc din cauze independente de voința lor, solicitând cu modestie și stăruință cel puțin sprijinul găsit de altele cari n'aveau în favoarea lor această circumstanță.

Este adevărat că în timpul din urmă atenția forurilor competente s'a îndreptat în această direcțiune și s'au destinat anumite mijloace pentru întremarea creditului ardelenesc.

Realizarea însă s'a mărginit la un început prea slab față de o primejdie prea iminentă.

Or, după cum am spus adesea, chestiunea acestor instituțiuni bancare n'are numai caracter financiar.

Ele sunt vechi și meritorii funcțiuni economice și culturale în viața milioanelor de români din Transilvania.

Alături de biserica creștină și de școala românească, băncile românești ocupă un loc de frunte printre forțele de rezistență a conștiinței românești contra celor mai îndelungate și mai înverșunate sforțări de desnaționalizare.

Nu numai atât, dar aceste instituțiuni de credit au consacrat totdeauna o parte însemnată din veniturile lor instituțiunilor religioase și culturale de acolo.

De aceia, vicisitudinile din ultimii două zeci de ani, intervenirea conversiunei atunci când se impunea dimpotrivă întărirea creditului, dezechilibrul dintre efectele sale dăunătoare și corectivele presupuse că le-ar putea atenua, precum și alte dispoziții financiare mai vechi sau mai recente, au sdruncinat acea legiune de bănci ce formau temelia economică a românilor din Ardeal, aducându-le într'o stare absolut opusă prosperității instituțiunilor financiare străine, ajutate din locurile și prin mijloacele cunoscute, tocmai sprea a putea specula anemia progresivă a celor românești.

Cauzele stării actuale, perspectivele ei îngrijorătoare, măsurile de natură să înlăture pe acestea, posibilitățile cu adevărat existente pentru reconstituirea unui credit ce merită și trebuie să redevie ceeace a fost în Ardeal, sunt expuse prea documentat și prea impresionant, ca să n'aibe, cel puțin de astă dată, întregul ecou și întreaga urmare pe cari le impun atât dreptatea cauzei cât și un vădit interes superior de stat.

Călătoria M. Sale Regelui Carol II-lea la Istanbul

oxo

Schimbul de vederi cu Președintele Ataturc pe iachtul președențial Savorona

COMUNICAT Nr. 68

Ministrul Casei Regale face cunoscut:

M. S. Regele Carol II

1) In ziua de 17 Iunie ora 19, Majestatea Sa Regele s'a îmbarcat pe iachtul „Luceafărul", care a navigat spre Bosfor.

2) In ziua de 18 curent, la ora 10, s'a urcat la bord în dreptul localității Buiuk-Dere pentru a întâmpina pe Majestatea Sa, Excelența Sa d. Gelal Bayar, președintele consiliului de miniștri și excelența Sa d. Rustu Aras, ministru de afaceri străine al Turciei, care au însoțit pe Suveran până la Istanbul.

3) In ziua de 19 curent, la orele 14, Majestatea Sa Regele a avut un schimb de vederi cu Excelența Sa d. Kemal Ataturk, președintele republicei turce, la bordul iachtului președințial Savarona.

4) In seara aceleași zile Majestatea Sa a avut invitați la cină pe Excelențele lor d. Gelal Bayar, președintele consiliului de miniștri, Rustu Aras, ministrul afacerilor străine ale republicei turce și

Kemal Ataturk

d. Nicolae Lukasievicz, consul general al României.

București, 19 Iunie 1938.

Adunarea generală a soc. „Cultul Eroilor"

I. P. S. Patriarh Miron, presidând ședința
(Citiți reportajul în corpul ziarului)

PRIMĂRIILE DE SECTOARE

Autonomia primăriilor de sectoare din București, stabilită prin legea din 1929, n'a dat roadele dorite, depășind intențiile legiuitorului și creind o incoherentă administrare a primului oraș al țării.

Ministrul de interne, d. Armand Călinescu, a dat Sâmbătă o decizie, prin care lasă în sarcina primăriilor de sectoare numai oficiile respective de stare civilă, asistență socială și mișcarea culturală.

Experiența de până acum în deosebi în domeniul financiar și urbanistic, a dovedit o lipsă de unitate în conducere, diferențe surprinzătoare la prețurile furniturilor și aprovizionărilor, variații și contraziceri între măsurile luate de edilii din unele sectoare, față de cele ale altor sectoare.

In deosebi la capitolul exproprierilor și împroprietăririlor, fiecare primar de sector lucra potrivit concepțiilor lui personale, care nu concordau totdeauna cu interesele generale ale municipiului București.

Unificarea era de asemenea necesară și în ce privește capitolul referitor la autorizațiile de construcții, unde trebue să se stabilească definitiv cadrul sistematizării Capitalei.

De aci înainte se va întocmi un buget unic pe întreg municipiul; organele de constatare, încasări și plăți vor fi unificate în direcțiunea financiară a Capitalei; licitațiile, lucrările, exproprierile, autorizațiile de construcții și parcelări se vor decide numai de municipiu.

Bucureștii sunt în plin progres, mergând în ritmul edilitar al marilor orașe, înfrumusețându-se an cu an, dar tocmai această operă se izbea deseori de schimbările și deosebirile de vederi ale acelor ce decideau modificările planurilor stabilite.

Unificând administrația municipală a Bucureștilor, d. Armand Călinescu a luat o hotărâre bine chibzuită, pe care ținem s'o subliniem cu satisfacție, așa cum facem ori de câte ori se iau măsuri, dictate de interesul obștesc.

Inlăturând și sancționând neorânduelile, îngrijind consecvent și unitar de aspectul estetic și de curățenia Bucureștilor, punând o atenție deosebită în mânuirea banilor și în administrarea bunurilor colectivității, instalând întotdeauna în conducerea edilitară oameni pricepuți cu orizont larg, inovatori, ireprosabili în domeniul cinstei, — se va desăvârși o operă începută sub bune auspicii.

Trebue făcut totul ca Bucureștii să fie o Capitală cu care să se poată mândri o țară de 20 milioane locuitori.

I. VION

xXx⊙●⊙xXx

Succesul d-lui de Valera la alegerile din Irlanda

Dublin, 19 (Rador). — *Din rezultatele primite până acum la Dublin, rezultă că partizanii d-lui de Valera au obținut în alegerile generale 52 de locuri, partizanii d-lui Cosgrave 28 de locuri, laburiștii 5 și independenții 6 locuri.*

Rezultatele complete vor fi calculate abia Marți.

A 22-a aniversare a victoriei dela Verdun

Verdun, 19 (Rador). — *D. Campinchi, ministrul marinei, a prezidat azi în fața monumentului Victoriei, la Verdun, o ceremonie comemorativă a celei de a 22-a aniversări a victoriei dela Verdun.*

D-sa a prezidat apoi la Douaumont inaugurarea monumentului înălțat în amintirea francezilor și aliaților morți în acea regiune pentru Franța în timpul războiului mondial. Au asistat și atașații militari ai țărilor aliate.

⊙●⊙

Președintele Lebrun invitat în Statele-Unite

Paris, 19 (Rador). — *D. Georges Macaneny, președintele consiliului de administrație al Expoziției internaționale din New-York 1939, a fost primit azi de d. Lebrun, președintele Republicii, pe care l-a invitat să vie în 1939 să viziteze expoziția.*

PREȘEDINTELE LEBRUN

D. Lebrun a răspuns că dorește mult să accepte invitația să vie la deschiderea expoziției dar că nu crede că va fi liber înainte de Septembrie 1939. In orice caz, a adăugat președintele Republicii un răspuns definitiv nu poate fi dat decât mai târziu.

Nenorocirea din satul Recea (Bălți)

40 persoane intoxicate cu carne alterată. — Șapte morți și 19 persoane în stare gravă

Bălți, 19 Iunie

In satul Recea, din apropierea târgului Răscani, s'a întâmplat o groaznică nenorocire.

In ziua de 18 crt., locuitorul Alexandru Ciobanu a făcut clacă pentru lipitul unei case.

Seara, le-a dat clăcașilor să mănânce piftie de carne de porc și sarmale. Probabil că animalul din care era preparată mâncarea fusese bolnav, căci, azi dimineață, 40 persoane, dintre cei cari au consumat mâncarea dela clacă s'au simțit grav bolnavi, având simptome de intoxicație.

Imediat au fost transportați la spitalul din Răscani, unde li s'au dat primele îngrijiri.

Intre timp au încetat din viață: fata Maria Gh. Sergentu, de 28 ani, Toader Dramă, de 19 ani și alte cinci persoane al căror nume ne scapă.

Alte 19 persoane se găsesc în stare extrem de gravă.

Au plecat la fața locului d-nii prim procuror Georgescu, Mihăescu, medic legist și căpit. Ioan, comandantul legiunii de jandarmi.

Tren prăbușit într'un râu

28 morți și 65 răniți

Chicago, 19 (Rador). — **Lângă Saugusmont, la răsărit de Miles City, în statul Montana, trenul express „Olympian" s'a prăbușit într'un râu.**

Douăzeci de persoane și-au găsit moartea în acest tragic accident.

*

Chicago, 19 (Rador). — **In legătură cu groaznicul accident de cale ferată de lângă Saugusmont se dau următoarele amănunte:**

Locomotiva expresului era tocmai pe punctul să treacă peste un pod construit deasupra văii râului, când podul, slăbit de ape, s'a năruit, provocând căderea în albia râului atât a locomotivei, cât și a șapte din cele 11 vagoane ale trenului.

După ultimele știri sunt 28 de morți. Un vagon cu paturi se află complect în apă.

Au fost răniți 65 de pasageri. Ei au fost aduși cu un tren-ambulanță la Miles City.

*

Chicago, 20 (Rador). — **Bilanțul tragicului accident de cale ferată dela Saugusmont, la răsărit de Miles City, în statul Montana, se prezintă astfel: 29 morți, 65 răniți și 40 persoane lipsă la apel.**

Se crede că cele 40 persoane date lipsă la apel s'ar fi înecat, cadavrele lor aflându-se sub sfărâmăturile vagoanelor ce n'au putut fi încă scoase din apele râului Custer.

Accidentul s'ar fi produs în următoarele împrejurări: ploile torențiale din ultimul timp au sporit considerabil curentul apelor râului Custer. Pilonul central al podului peste care a trecut trenul s'a prăbușit, trăgând după el întreg podul. Ploile împiedică operațiile de salvare.

Linia ferată traversează râul Custer după ce mai întâi face o mare curbă. Numai așa se explică faptul că mecanicul trenului n'a putut să vadă că podul era distrus.

La fața locului au fost trimise două trenuri de ajutor.

Trenul rapid ce s'a prăbușit în apele râului Custer plecase din Chicago Vineri seară și urma să ajungă la Takoma azi dimineață.

16 lucrători aruncați în prăpastie prin răsturnarea unui vagonet

Târgoviște, 19 Iunie

O gravă nenorocire s'a întâmplat azi dimineață pe linia îngustă a minelor de cărbuni din Șotânga, care deservește stația Doicești.

O echipă, compusă din 16 lucrători, sub conducerea lui Niculae Răducu, originar din Doicești, era ocupată azi dimineață cu baterea unor piloni ai podului de peste râul Ialomița, rupt acum câtva timp de apele venite mari.

Ei au montat o macara cu o sonetă pentru bătutul piloților pe un vagonet-platformă. Dând drumul berbecului, care are o mare greutate, au provocat răsturnarea vagonetului care nu fusese ancorat.

Cei 16 lucrători au fost aruncați dela patru metri înălțime. O parte din ei au căzut în apă, iar alții pe prundișul gârlei.

Berbecul, în cădere, a zdrobit, omorându-l pe loc, pe lucrătorul Gheorghe Șerban Zegheru.

Au fost grav răniți următorii lucrători: Niculae St. Răducu, Constantin Dumitru Tarcă, Zelu Cristea, Spirea Panait și Niculae Șerban Zegheru.

Mai sunt încă șase răniți, cari au fost lăsați la domicilii, neprezentând nici o gravitate.

La locul nenorocirii a venit d. dr. Petre Dumitrescu, medicul circumscripției Pucioasa, împreună cu șeful postului de jandarmi din Doicești.

Despre accident a fost anunțat parchetul, care a ordonat facerea cercetărilor.

Convocarea Dietei din Danzig

Danzig, 19 (Rador). — Agenția „Havas" anunță că Dieta din Danzig se va întruni mâine, la 20 Iunie.

Scrisoarea de convocare, adresată celor 70 de membri național-socialiști ai Dietei, specifică că vor trebui să se prezinte în uniforma hitleristă spre a comemora prima victorie electorală național-socialistă din Danzig.

xXx⊙●⊙xXx

Suveranii Albaniei vor vizita Ungaria și Iugoslavia

Budapesta, 19 (Radio Central). — *Regele Zogu al Albaniei și regina Geraldine au intenția să facă o călătorie în Ungaria și Iugoslavia și poate și în Slovacia.*

Detaliile acestei călătorii nu sunt încă cunoscute.

xXx⊙●⊙xXx

O ceremonie mișcătoare la Varșovia

Varșovia, 19 (Rador). — *O ceremonie mișcătoare s'a desfășurat azi dimineață în piața Palatului Regal.*

Arhiepiscopul de Wilno a oficiat un serviciu religios în fața sicriului cu moaștele Sfântului Andrei de Bobola, în prezența d-lui Moscicki, președintele Republicii, a nunțiului apostolic Cortesi, și a înalților demnitari civili, militari și eclesiastici.

Inainte de a începe săvârșirea serviciului divin, președintele Moscicki s'a apropiat de sicriu și a depus pe el „Crucea Independenței", decorație pe care o purta pe piept. Se știe că „Crucea Independenței" este un ordin ce se conferă persoanelor care au contribuit prin acțiunea lor personală la restaurarea Poloniei.

La amiază, în marea sală a Casei Catolice, s'a ținut o ședință comemorativă, în cursul căreia monseniorul Cortesi a rostit un discurs asupra vieții și operii sfântului martir polonez.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

SĂTENI LA ORAŞ

de I. AGÂRBICEANU

Reforma agrară în Ardeal, dată fiind cantitatea marei proprietăți ce cădea sub expropriere, n'a putut soluționa decât în parte nevoile populației noastre rurale. Au fost regiuni întinse în care nu era nici o mare proprietate. In alte ținuturi au rămas sate întregi în cari nu s'a putut aplica reforma agrară, fiind prea puține sau prea îndepărtate moșiile mari. In ținuturile de munte, peste tot, n'a putut fi vorba de împroprietărire.

Pe de altă parte, chiar unde s'a aplicat reforma agrară, lotul tip a fost, în medie 1—2 jugăre și, foarte rar, 3—4 jugăre. Multe din moșiile mari au fost cumpărate și parcelate de săteni încă înainte de războiu.

Astfel, și după reforma agrară, nu toți sătenii ardeleni au ajuns stăpâni pe moșiile lor, sau pe moșii suficiente. Satul, chiar din primele zile ale Unirii, a început să roiască spre oraș.

O parte dintre sătenii veniți la oraș au intrat în fabrici, ca și înainte de Unire; alții au lucrat cu ziua, sau au intrat la stăpân, mai ales elementul feminin, ca și înainte de Unire.

Sătenilor li s'a deschis însă, după Unire și alte posibilități de existență la oraș, în servicii cari înainte erau ocupate numai de străini. Astfel sunt: cursorii, portarii, servitorii dela diferitele servicii publice: judecătorii, tribunale, școli de toate categoriile. Apoi locuri de mici funcționari, cărora li se cerea la început puțină pregătire, cum sunt: personalul poliției, factorii poștali, personal inferior la c.f.r. etc.

In câțiva ani, toate aceste locuri au fost umplute cu elemente țărănești. Sub acest raport ardelenii n'au avut să se plângă niciodată de... năvala „regățenilor". Aceste locuri le-au umplut numai ei, și încă, de cele mai multe ori, din satele din imediata vecinătate a orașelor.

Toți acești noui angajați ai Statului român, toți acești mici slujbași, reprezintă în fiecare oraș un spor al populației românești și aproape pretutindeni, azi, la douăzeci ani dela Unire, ei constituie un spor apreciabil. Elementul cult, funcționarii superiori, în micile orașe mai ales, reprezintă un procent mai mic în creșterea populației românești, de cât acești mici funcționari sau și numai personal de serviciu.

Ei au venit din sat la oraș așa cum erau: cu portul, limba, cultura ce o aveau. In anii cei dintâi după Unire, acest element de import era foarte ușor de recunoscut, și după port, și după graiu și după solidaritatea ce o păstrau. In orele libere, Duminica și în sărbători, îi puteai vedea mereu laolaltă, grupuri-grupuri.

In orașele din centrul, nordul și vestul Ardealului, ei au fost dintre cei dintâiu cari vorbiră

(Continuare în pag. 2-a)

Citiți în pag. cincia:

Meetingul de aviație dela Băneasa

Ideea de justiție

Invățături dintr'o comemorare

Un comitet de foști elevi și de admiratori ai unuia dintre marii juriști ai țării — care a fost Constantin Dissescu — luând inițiativa comemorării maestrului ce a slujit dreptului sub felurite forme mai bine de jumătate de veac, a întrunit o seamă de prețioase adeziuni din partea atâtor iubitori ai dreptului și ai dreptății.

La această cinstire postumă au participat numeroși profesori de drept, foști miniștri de justiție și înalți magistrați, cari fie prin prezența, fie prin cuvântările lor, au ținut să-și manifeste o îndoită dragoste: pentru un om de valoare, deoparte, dar și pentru o idee scumpă tuturor oamenilor: ideea de dreptate.

Acest înțeles al dragostei al setei de dreptate, trebue să-i vedem în toate comemorările, în toate solemnitățile și chiar în toate manifestările, mai puțin solemne, din lumea juridică. Și fiecare dintre aceste manifestări trebue să fie pentru noi, pentru noi toți nu numai pentru oamenii de lege, un îndemn mai mult, o călăuză pe căile dreptății după care cu toții râvnim.

In fața facultății de drept din Capitală, s'a desvelit deunăzi, bustul unui mare slujitor al dreptului. In incinta altor instituții de seamă, în parcuri sau la întretăieri de străzi, vedem în bronz, în piatră sau în marmoră dăltuite chipuri de mari juriști, cărora posteritatea le-a ridicat monumente spre pioasă amintire, pentrucă au slujit cu devotament, o întreagă viață, unei credințe care are atâtea învățături comune cu religia noastră creștinească: religia dreptului.

Tâlcul acestor monumente la răspântii, tocmai acesta este: să arate, cu lumina faptelor unor vieți întregi, celor cari dibuesc la răspântiile vieții, calea spre echitate, spre dreptate.

Și mare lucru trebue să fie dreptatea aceasta, de vreme ce atâția dintre cei mai luminați semeni ai noștri și-au dedicat ei întreaga lor viață!

Noi ne mândrim întotdeauna să spunem că suntem urmașii romanilor. Dela ei am putea lua cel mai strălucit exemplu de înălțare prin dreptate.

Romanii au putut păstra vas-

(Continuare în pag. 2-a)

Meetingul de aviație dela Băneasa

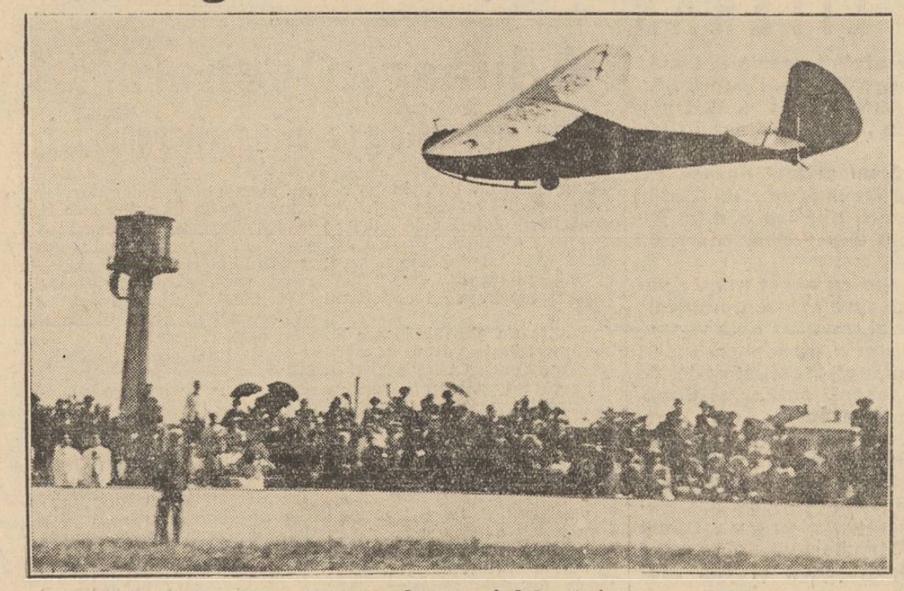

Planor românesc venind la aterisare
(Citiți reportajul în corpul ziarului)